

Παρατηρήσεις του Συλλόγου Προστασίας Περιβάλλοντος Κέρκυρας επί του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)

Ο Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Κέρκυρας αναγνωρίζει ότι το προτεινόμενο νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ αποτελεί βελτίωση σε σχέση με το ισχύον πλαίσιο του 2008 και συνιστά έμμεση αλλά σαφή παραδοχή ότι το προηγούμενο καθεστώς χωροθέτησης δεν διασφάλιζε επαρκώς την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, του τοπίου, της βιοποικιλότητας, της φέρουσας ικανότητας των περιοχών και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των νησιωτικών οικοσυστημάτων. Η εισαγωγή νέων περιορισμών, ζωνών αποκλεισμού και ειδικών προβλέψεων για ευαίσθητες περιοχές αποδεικνύει ότι οι προηγούμενοι κανόνες υπήρξαν ανεπαρκείς και ότι η ανάπτυξη των ενεργειακών έργων δεν στηρίχθηκε πάντοτε σε έναν ολοκληρωμένο και προληπτικό χωροταξικό σχεδιασμό.

Ωστόσο, παρά τις βελτιώσεις αυτές, το προτεινόμενο πλαίσιο διατηρεί μία θεμελιώδη αντίφαση. Από τη μία πλευρά το κράτος αναγνωρίζει ότι απαιτούνται αυστηρότεροι κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος και του χώρου. Από την άλλη πλευρά, επιτρέπει να συνεχίσουν να αδειοδοτούνται, να εξελίσσονται ή να υλοποιούνται έργα που υποβλήθηκαν ή εγκρίθηκαν με βάση το προηγούμενο χωροταξικό πλαίσιο, δηλαδή βάσει κανόνων τους οποίους το ίδιο σήμερα θεωρεί ανεπαρκείς. Εφόσον κρίθηκε αναγκαία η θέσπιση νέων περιορισμών για την προστασία του περιβάλλοντος, γεννάται εύλογα το ερώτημα γιατί οι περιορισμοί αυτοί δεν εφαρμόζονται και στα έργα που σχεδιάστηκαν με βάση τους παλαιούς κανόνες. Η περιβαλλοντική επιβάρυνση ενός έργου δεν μεταβάλλεται ανάλογα με την ημερομηνία υποβολής της αίτησής του. Η προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορεί να αποτελεί ζήτημα μεταβατικών διατάξεων αλλά ουσιαστικής συμβατότητας κάθε έργου με τις αρχές της πρόληψης, της προφύλαξης και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Ο Σύλλογος συμμερίζεται την άποψη ότι το βασικό πρόβλημα δεν αφορά τις ΑΠΕ ως τεχνολογία αλλά το μοντέλο διαχείρισης του χώρου που έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια. Παρατηρείται μια διαρκής τάση μετατροπής της ελληνικής υπαίθρου, των νησιών, των ορεινών όγκων και των θαλάσσιων περιοχών σε πεδία βιομηχανικής ανάπτυξης μέσω της συσσώρευσης ενεργειακών και άλλων παρεμβάσεων. Αιολικά πάρκα, φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, μονάδες αποθήκευσης ενέργειας, δίκτυα μεταφοράς, υπεράκτια έργα και εξορυκτικές δραστηριότητες αντιμετωπίζονται συχνά ως ανεξάρτητα έργα, χωρίς να αξιολογείται επαρκώς η συνολική και σωρευτική επίδρασή τους στο περιβάλλον και το τοπίο. Το αποτέλεσμα είναι η σταδιακή βιομηχανοποίηση περιοχών που μέχρι σήμερα αποτελούσαν θεμελιώδη στοιχεία της φυσικής και πολιτιστικής ταυτότητας της χώρας.

Η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και η ενεργειακή μετάβαση αποτελούν αναμφίβολα εθνικούς και ευρωπαϊκούς στόχους. Ωστόσο, η κλιματική πολιτική δεν μπορεί να λειτουργεί ως γενική εξαίρεση από την υποχρέωση προστασίας της φύσης. Η προστασία των οικοσυστημάτων, της βιοποικιλότητας, των δασών, των ορεινών όγκων, των θαλάσσιων οικοτόπων και του πολιτιστικού τοπίου αποτελεί αυτοτελή συνταγματική υποχρέωση. Δεν μπορεί να θεωρείται ότι κάθε ενεργειακή εγκατάσταση είναι αυτομάτως περιβαλλοντικά ωφέλιμη ανεξάρτητα από τη θέση, την κλίμακα και τις επιπτώσεις της.

Παράλληλα, εξακολουθεί να παραμένει ανεπαρκής η ουσιαστική συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών στον σχεδιασμό. Οι τοπικές κοινωνίες καλούνται συχνά να γνωμοδοτήσουν αφού οι βασικές επιλογές έχουν ήδη ληφθεί. Όμως το δημόσιο συμφέρον δεν ταυτίζεται αποκλειστικά με τους ενεργειακούς στόχους της χώρας. Περιλαμβάνει επίσης την προστασία του τοπίου, της τοπικής οικονομίας, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Στην περίπτωση της Κέρκυρας, το φυσικό περιβάλλον και το πολιτιστικό τοπίο αποτελούν τον πυρήνα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του νησιού και δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ως δευτερεύοντα μεγέθη.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στις περιοχές περιβαλλοντικής προστασίας και στη σωρευτική αξιολόγηση των επιπτώσεων. Η εξέταση ενός έργου δεν μπορεί να περιορίζεται αποκλειστικά στο αποτύπωμα της εγκατάστασής του. Οφείλει να περιλαμβάνει τους δρόμους πρόσβασης, τα συνοδά τεχνικά έργα, τα δίκτυα μεταφοράς, τις επιπτώσεις από άλλα υφιστάμενα ή σχεδιαζόμενα έργα και τη

συνολική μεταβολή της φυσιογνωμίας μιας περιοχής. Οι περιοχές Natura και γενικότερα οι περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας δεν αποτελούν απόθεμα γης για μελλοντική ενεργειακή αξιοποίηση αλλά περιοχές που έχουν θεσπιστεί πρωτίστως για τη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς.

Για την Κέρκυρα οι ανησυχίες αυτές είναι ιδιαίτερα έντονες. Το νησί διαθέτει μοναδικό συνδυασμό φυσικού τοπίου, δασικών εκτάσεων, παράκτιων οικοσυστημάτων, παραδοσιακών οικισμών, αγροτικού χαρακτήρα και ιστορικής κληρονομιάς. Το τοπίο της Κέρκυρας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διεθνούς ταυτότητάς της και βασικό πυλώνα της οικονομίας της. Οι ορεινοί όγκοι, οι δασικές εκτάσεις, οι προστατευόμενες περιοχές και οι ακτές υψηλής φυσικής αξίας δεν μπορούν να αξιολογούνται μόνο με ενεργειακά κριτήρια. Η εγκατάσταση μεγάλων βιομηχανικών ενεργειακών υποδομών μπορεί να επιφέρει αλλοίωση του φυσικού ανάγλυφου, κατακερματισμό οικοτόπων, υποβάθμιση του τοπίου, επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα και συνολική υποβάθμιση του περιβαλλοντικού κεφαλαίου που στηρίζει τον τουρισμό και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Η ανησυχία αυτή καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη εάν ληφθούν υπόψη οι εξελίξεις στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου. Οι σεισμικές και λοιπές ερευνητικές εργασίες για υδρογονάνθρακες έχουν ήδη ολοκληρωθεί και, σύμφωνα με τους υφιστάμενους σχεδιασμούς, προγραμματίζονται δοκιμαστικές γεωτρήσεις και δειγματοληπτικές εξορύξεις τα επόμενα στάδια των ερευνών. Η συζήτηση για το νέο χωροταξικό πλαίσιο δεν μπορεί να αγνοήσει αυτή την πραγματικότητα. Η Κέρκυρα και η ευρύτερη περιοχή του Ιονίου βρίσκονται ενώπιον σημαντικών αποφάσεων που αφορούν τη μελλοντική χρήση του θαλάσσιου χώρου και των φυσικών πόρων του. Μέχρι σήμερα δεν έχει παρουσιαστεί μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των πιθανών σωρευτικών επιπτώσεων των ενεργειακών επιλογών που σχεδιάζονται ή ενδέχεται να αναπτυχθούν στην ευρύτερη περιοχή, σε συνδυασμό με τις προγραμματιζόμενες εξορυκτικές δραστηριότητες. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν οι ενδεχόμενες επιπτώσεις στα θαλάσσια οικοσυστήματα του Ιονίου, στα προστατευόμενα είδη, στην αλιεία, στον θαλάσσιο τουρισμό και στη διεθνή εικόνα της Κέρκυρας ως περιοχής υψηλής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής αξίας.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, ο Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Κέρκυρας θεωρεί ότι το νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ κινείται προς θετικότερη κατεύθυνση σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς, δεν αντιμετωπίζει όμως τη βασική αντίφαση της διατήρησης σε ισχύ έργων που αδειοδοτήθηκαν βάσει κανόνων τους οποίους το ίδιο το κράτος αναγνωρίζει σήμερα ως ανεπαρκείς. Παράλληλα, εξακολουθεί να απουσιάζει ένας πραγματικά ολοκληρωμένος σχεδιασμός που να αξιολογεί συνδυαστικά τις πιθανές επιπτώσεις των ενεργειακών επιλογών που προβλέπονται ή ενδέχεται να αναπτυχθούν στην ευρύτερη περιοχή της Κέρκυρας, καθώς και των προγραμματιζόμενων εξορυκτικών δραστηριοτήτων στο Ιόνιο. Η Κέρκυρα δεν αποτελεί έναν κενό γεωγραφικό χώρο προς αξιοποίηση αλλά ένα μοναδικό φυσικό, πολιτιστικό και κοινωνικό σύστημα, του οποίου η προστασία πρέπει να αποτελεί την αφετηρία κάθε χωροταξικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού. Η διατήρηση του τοπίου, της βιοποικιλότητας, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ποιότητας ζωής των κατοίκων δεν αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη· αποτελεί προϋπόθεση για μια πραγματικά βιώσιμη ανάπτυξη προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών.